... sonra bir şıdırğı yağış yağıb və birdən-birə bu dağların saf daşları, yamyaşıl döşləri və addabudda o döşlərdə bitmiş ağacların eleco yamyaşı çətirləri, kolların yarpaqları, dibində ağappaq bir köpüklü köpüklənə-köpüklənə çay axan yarğanın üstü lə uzanıb gedən sıdırım qaya parçalarını boğan, torpaqdan yuyub tərəmiz etdi və tərəmiz bir ətir ətrafa lə dağ-daşın içini işıldatdı və bu dərn bu dağlar, bu yaşıllıq, bu sal daşlar, yarğan boyu uzanan o sıldırım qayalıq dünyanin genişliyindən, ovvəlsizliyindən və axırsızlığından xəbər verdi...

... sonra bütün bu genişliyi, ovəlsizliyi və axırsızlığı bir sədə bürüdü və o sədə aləmində, elə bil ki, o yarğanın dibi ilə köpüklənə-köpüklənə axan o çayın, o dağların, o yamyaşıl döşlərin özü o sədaya söz söyləməyə başladı:

Saçın ucun hörmezlər,
Sənı mənə vermezlər,
Nə ola bir gün görəm,
Nazlı yarın, ah, üzünü...
Neynim aman, aman,
Neynim aman, aman,
Sarı gəlin...

... sonra o şıdırğı yağış kəsəcəkdi, sonra axşam düşəcəkdi, sonra da bütün bu yerlərə bir qaranlıq çökəcəkdi, amma o sədə da, o mahnı da yenə bu yerlərlə birlikdə olacaqdı:

Bu dərenin uzunu,
Çoban, qaytar quzunu...
Nə ola bir gün görəm,
Nazlı yarın üzünü...
Neynim aman, aman,
Neynim aman, aman,
Sarı gəlin...

● ● ●

"Payız yağışı" kababxanasının gökümündə adından savayı yaxşı bir şey yox idi. Sovet İttifaqı zamanı Bakının 3-cü mikrorayonunda tikilmiş sakkizmərtəbəli yaşayış binasının heyətinin aşağı hissəsində hansı müəssisənisə balaca bir avtomobil təmiri emalatxanası var idi, amma ela bi, Sovet İttifaqı dağıldı, kimlərsə bu emalatxanani özəlləşdirdilər, sonra da oranı kababxana elədilər.

Düzdü, deyilənə göre bu kababxanada yaxşı kabab bişirmişlər, amma o sakkizmərtəbədə yaşayan adamlar ocaq tüstüsündən, dairni kabab iyindən, ora gəlib-gedən müştərilərin hərdən səs-küy salmasından çox narazı idilər, yeganə xoşa gələn bir şey var idi ki, bezən "Payız yağışı"ndan həzin bir klarnet səsi gəlirdi, o zaman saktilik çökərdü, o klarnetin səsi sakkizmərtəbədəki insanların içində nəsə elə bir hissiyyat yaradırdı ki; onlar bir müddət o dairni kabab iyini da, o ocaq tüstüsünü da, tərbiyəsiz müştərilərin qışqır-bağırını da yaddan çıxarırdılar...

● ● ●

Hemin gözəl yaz günü klarnet çalan Foutlla həmişəki kimi, sübh tezdən yatağından qalxıb əlüzünü yumağa gedəndə, arvadı — Firuzə — elə bil, elo onun durmağını gözləyirdi, motbxodan bəsi uzadıb:

- Foutlla, durdun?- soruşdu, sonra da: - Sözüm var e, sono... Get, yuyun, sonra... - dedi və bu sözləri elo dedi ki, Foutllanın üreyindən tarın sarı simi kimi çox nazik, amma çox da sərt bir sızıltı keçdi: Firuzenin bu sosinda bir yazıqlıq var idi, elə bil ki, aciziik var idi və Foutlla boyda kişi el-üzünü yuya-yuya özünü güclə saxladı ki, əməllico kövrəlməsin və üreyinda bu dünyanın qarasına yağlı bir küçə söyüşü söydü, cürbə-cür vaxtlar,— səbəbi nə idi? heç özü da bilmirdi!— arvadının cavanlıq çağları tez-tez gelib gözlərinin qabağında dururdu, o çağları ki, indi xundan qıpqırmızı qızarmış ağ saçların heç izitozu da yox idi, bilok yoğunluğunda qapqara iki hörüyü, az qala, topuğunacan uzanırdı, qedli-qamətli bir ceyran balası idi və gözə deyirdi, sən çıxma, mən çıxacağam, aya deyirdi, yox, sən çıxma, mən çıxacağam və bütün mehəlle cavanlarının gözü o hörüklü qızda idi, o hörüklü qız isə o qədər cavanın arasından onu, yeni, indi üreyindəki o sızıltı ilə əlüzünü yuyan Foutllanı seydi.

Foutllanı seydi, amma ona gözə seçmədi ki, otuz ildən sonra, aya, gömə meydan oxuyan o qızın sosi indi belə yazıqlaşın, ona gözə seçmədi ki, Firuzo bu yaz məhəllədəki dalbadal beş toyun beşinə də eyni paltarda getsin, ona gözə seçmədi ki...

vo Foutlla az qaldı elindəki sabunu gözgüdəki oksina çırpsın...

yaxşı...

bəsdi...

başqaları sondən do pis gündədi...

vo o vaxtlar Foutlla da qara, qıvrım saçlı, qabağından yemeyən, hayat qapıları ilo üzbəüz qoşa tut ağacının kölgəsində otuzbir küçədən ötən, pencoroloردən boylanan məhəllə qızlarının xəlvəti baxışları altında şəstlə nərd oynayan və məhəllə cavanlarının hamısını udan bir oğlan idi vo o hörüklü qızın bu qədər cavanın içində Foutllanı seçmyo do, yaşın cırhacır istisində məhəllə kişilərinin bu qoşa tut ağacının kölgəsində oturması kimi bir şey idi, yani, təbii idi, burada təəccüblü heç no yox idi, Foutlla görkəmiylo do, odasıyla da o hörüklü qıza layiq bir cavan idi, amma elo o vaxtlar papaqcı Cəfər — hörüklü qızın atası — iki ayağını bir başmağa dirədi ki, mən zumaçalana qız vermeyocoyom.

Məsolo burasında idi ki, Foutllagil nosillikco musiqici idilor, ulu babası da, babası da, atası da Bakının məşhur balaban çalanları olmuşdular vo Foutlla özü do lap uşaqlıqdan balaban çalmağa başlamışdı vo balaban hava kimi, su kimi bir şey idi vo Foutlla üçün bizim bu gözəl dünyanızda balabansız yaşamaq mümkün olan bir şe deyildi, amma papaqcı Cəfər ki, iki ayağını bir başmağa dirədi, Foutlla o hörüklü qızdan ötrü bütün həyatını nəvasız hesab etdiyi balabandan əl çəkdi, klarnete keçdi.

Klarnet, görünür, papaqcı Cəfər üçün balabandan xeyli hörmətli imiş və papaqcı Cəfər axır ki, o hörüklü qızın razılığını verdi.

O vaxtdan düz otuz altı il keçib.

Bu otuz altı ilə Foutllanın klarneti çox meclislər yola salmışdı, çox toylar çalmışdı, böyük bir aileni — özləri vo beş qız — doluşturmışdı, o klarnet qızları böyütmüşdü, oxutmuşdu, onları ora vermişdi.

Sovet vaxtında indiki qədər çalğıçı yox idi, amma elo ki, Sovet İttifaqı dağıldı, o qədər oxuyan, çalan peyda oldu ki, mohottəl qalmalı iş idi — bunlar ovvəllor harda idi? mistəqillik bunlara neco hamılo olmuşdu ki, birdən-birə bu qədər doğdu bunlar?

ELÇİN

"SARI GƏLİN"

Hekayə

Firuzo:

- Heç nə...- dedi.- No olacaq ki, Allaha şükür, hor şey yerindədi...

- Deyirdün axı sözün var...

Firuzo ona yaxınlaşdı vo biloyirdon tutub:

- Bir bura gel...- dedi vo Foutllanı ardıyca oturğın hayat qapısına torof çəkdi.

Düz otuz altı il idi ki, evli idilor vo bu otuz altı ilda hor dofə Firuzonin oli onun olina dayondo, Foutllanın bodənindon bir cərəyan keçirdi, elo bil...

- Ölüvü çək monnon!..- dedi.

Miss Merlin Consonun olli bir yaşı var idi, amma indiyə qədər ora getmamişdi vo bu zonci qadın hoddən artıq gombul idi. ABŞ-da bu cür kök adamlara tez-tez rast golmok mümkündü vo olbotto, bu cürə köklüyün səbəbi qidanın tərkibindoki süni maddolor idi.

Yemək — miss Merlin Consonun həyatının əsas problemi idi vo artıq əsas da moqsədə çevrilmişdi vo bu monada miss Merlin Conson sonuncu iş yerindon çox razı idi.

Miss Merlin Conson Nyu-Yorkda, Manhettonda, BMT-nin lap yaxınlığındakı "Reqal Y.N. Plaza" otoli ilə üzbəüz binanın 23-cü mərtobosinə, tanınmış və nüfuzlu bank şirkoti mister Isaak Blyumentallın evindo qullaqcı işləyirdi vo mister Blyumentallın özü do, missis Blyumentallı da yemoklorino xüsusi fikir vorən vo az yeyon adamlar olduğu üçün, mağazadan alınan, sifarış gətirilon orzağın çoxu tökülüb qalırdı vo missis Merlin Conson evin işlorini gümrokło barabor, doyırman don üyüdon kimi, sohordon axşama kimi, ekoloji cohotdon çox tomiz vo buna göro do çox baha olan homin orzaqları zəmlo moskło olurdu.

Mister vo missis Blyumentalllar sonsuz idi, az danışan, sakit, rahat, qayğısız hayatı sevon adamlar idi.

Missis Blyumentallın əğappaq bir pudeli var idi vo o pudello daha çox danışırdı, nəinki mister Blyumentallla, yaxüd da miss Consonla, iti tez-tez təmiz havaya çıxarırdı, onu özü təmizləyirdi, özü çimizdirirdi, özü pudeli xüsusi bərborin yanına aparıb yeni dəbə qırxdırırdı, qıvrım tüklərini özü darayırdı, onu özü yedizdirdi və miss Conson bu itlə bağlı heç bir əziyyət çəkmirdi.

Mister Blyumentallı maliyyəçi dairələrdə məşhur və nüfuzlu bank işçisi olmaqla bərabər, məşhur da kolleksiyaçı idi, ondan musiqi alətləri yığırdı vo işdən gelib yüngülco bir şamdan sonra, gecənin yarısına qədər vaxtını, ideal bir soliqə ilə kolleksiyanı topladığı: ayrıca üç otaqda keçirirdi, zəngin kolleksiyasındakı nadir nümunolordən birini götürüb rahat kreslosunda oyləşirdi, böyüdücü şüşə ilə baxa-baxa o nümunoni santimetr-santimetr tədqiq edirdi, cürbəcür molumat kitablarına, kataloqlara baxırdı vo sözə

Kolleksiyadakı nümunolorin, o cümlodon Q. da Salonun bir, A. vo N.Amatilorin bir, Stradivarinin iso iki (!) skripkasının tozunu da mister Blyumentall şoxson özü alırdı vo bu baxımdan da missis Consonun hey bir qayğısı vo qorxusu yox idi ki, birdən nəsə olindən yerə düşər, ozılər, zədolonar, nəyəso toxunar...

(Arxlı 25-ci səh.)

● ● ●

Firuzonin no təqsiri var idi? he? no təqsiri var idi? heç no... gör sən bu evi, bu yazıq Firuzoni hansı günə gətirib çıxarmısan ki, meynonin yarpaqlarını yığıb aparıb bazarda satmaq istəyir... sonno o atan ki, bu meynoni bu heyotdo əkmişdi, ekəndo heç onun ağlına gelordi ki, haçansa oğlunun ailəsi o günə qalacaq ki, arvadı gedib bazarda meyno yarpağı satmağa möhtac olacaq?.- o rəhmsizdik papaqcı Cəfər ki, o qoşa hörüklü qızı zumaçıya vermok istəmirdi (yaxşı da eləyirdi!), klarnet çalana verdi (çox da səhv bir iş tutdu!), indi qızının bu gününə qədərdə torpənməsin, no elosin?.. axmaq oğlu, axmaq, Firuzonin eliyi itəsə-lənməsin?- dəmosin, amma Foutlla özünü saxladı və qorxdu ki, birdən Firuzanın yanında gözləri dolar, ona göro do gözlorini mizin üstündo eləco ovuşduruduğu barmaqlarından çokməyə türək elomeyib tokco elo:

- Axı nodi e?.. - sorusğu.

Firuzo da ona baxmadı, mizin üstündoki çay-çörək qalığını yığışdıra-yığışdıra titrək bir soslo:

- Uşağın kişik toyu olacaq do...- dedi.

... indi başa düşdün, kütbeyin oğlu, kütbeyin, başa düşdün, ya yox?.. hodiyə ya almaq istəyir do, uşağa, no ilo alsın?.. gedib no elosin?.. sonin o klametin elo sonin başına dəysin!... nə gətirirson evə?.. getdiriliyi elo öz qarnına tıxırsan do!..

Məsolo burasında idi ki, düz beş gündon sonra — üzümüzə gelon bazar — Foutllanın beş yaşlı oğlan novosini sünnot edəcəkdilor vo Firuzo do uşağa hansı hodiyyə almaq vo o hodiyyoni hansı pulla almaq barədə fikirləşəndo, axırda gümanı gelon yer bu qoca üzüm ağacı olmuşdu...

... başa düşdün, axmaq oğlu, axmaq!..

● ● ●

Əlbotto, Foutlla bilirdi ki, "Payız yağışı"ndan gelon pul azdı, evin xercino beş elomir, amma işin lap belo bir vaziyyoto gəlib çıxdığını bilmirdi, çünki pulu gotirib verirdi Firuzoya, evin xercləri ilo do Firuzo moşğul olurdu vo Firuzo da Foutllaya şikayet etmirdi ki, qazı qıratmısan, onsuz da Foutlla olindon gələni edirdi, yaşının bu çağında, kababxanaya gəlib-gedən övladı yaşında müştərilorin özü do neco müştərilorin! bir kefli olurdu, o birisi dalaşan olurdu, o birisi do, Allah bilir, hansı yuvanın qışqu olurdu... sifarişlə klarnet çalırdı — Foutlla bodboxt, bundan artıq nə etmali idi?

Ancaq Kürreyi-orz alt-üst olsaydı da, Foutlla razı ola bilmozdi ki, onun evindo ela bir vozziyyot yaranısın ki, nəvosinin kişik toyuna hodiyyə almaq üçün, Firuzo bazara getdiyi yarpaq satmaq fikrinə düşün.

Bir bu yaxın Foutlla gelib Firuzonin xüsusi soliqə ilə bozodiyi bufetin qabağında dayandı, gözlərini bufetin yuxarı qatında, şüşənin arxasındakı o qədim sədəfli balabana zilledi. Üstü gümüş, sədəf vo firuzo ilə işlənmiş bu balaban Foutllaya ata-babasından qalmışdı vo Foutllagilin evinin çox əziz bir ormanı idi. Vaxtıyla bu balabandan qozərlər da yazmışdı, muzeydon do gelib onu almaq istəmişdilor, amma Foutlla verməmişdi, çünki Foutlla bəlo fikirləşirdi ki, ogor, bu balabanı satsa, ya kimsə versə, ədəb-bəbasının ruhu qarşısında kişiyə yaraşmayan bir iş görmüş olar.

Vo ümumiyyotdo, hərdən Foutllaya elo gəlirdi ki, o şin ki, Foutlla bu balabanı yeno qoydu vo klarneti olino götürdü, o gündon do bu balaban tokco Foutlladan yox, bütün dünyadan küsdü.

Amma bəzən — ildə bir dofə bəlko da iki ildə bir dofə Foutlla balabanı bufetdən çıxarıdı, hayotə çıxırdı, o meynonin qabağındakı balaca çorhovuzun hərnişə soliqə ilə ohəngləmmiş sirahısında oturardu, o balabanı sazlayırdı vo bir "Sari gəlin" çalırdı.

Vo o zaman Foutlla hiss edirdi ki, bərmaqları balabanın dəliklori üstündo oynadıqca, balaban onunla barışır vo Foutlla bir do onu hiss edirdi ki, balabanın axırncı dəfə bufetin gözünə qoyandan sonra, bütün bü müddət ərzində, laləbanın sobrə bu günü — hoyətdoki bu xudmani "Sari gəlin" bayramını gözləyib.

Muzey işçiləri balabanın üstündə ərəb əlifbasında sədəflə yazılmış yazını da oxuyublar. Muzey işçiləri balabanın üstündə ərəb əlifbasında sədəflə yazılmış yazını da oxuyublar ki, onun klarneti təbiotin bu dəzikləri hey zaman deyə bilməyocək.

O qoşa tut ağacının yarpaqları no deyirdi?— Foutlla bunu hey kimə vo hey vochlə başa sala bilmozdi, çünki özü do bilmirdi ki, o yarpaqlar no deyir, amma yarpaqların o xişlütsündəki sirrə dünyanın hey bir çalğı aləti o cürə vero bilmozdi.

Birco o balabandan vo o balabanın "Sari gəlin"ndən başqa.

Amma Foutlla burasını da başa düşürdü ki, bu onun üçün, yani Foutlla üçün bəlodir vo bir pianoçu da bəlo fikirləşə bilor ki, bunu ancaq piano bacarır, skripkaçı da fikirləşər ki, o sirri ancaq skripka söyləyə bilor.

Hor halda, o kəşfdən sonra Foutlla xeyli müddət bikef oldu, noinki bütün ömrünü hər ətdiyi klarnet, limumiyyotdo, hoyat onun üçün monasız göründü vo o axşam Foutlla nordi do çox kövləsüz oynadı vo uduzdu, amma o kəşfi bardo hoç vaxt hey kimə hey no demədi.

● ● ●

Əgər, Foutlla, misal üçün, piano çalan olsaydı, onda évladı — forqi yox idi, ya oğlan, ya qız — onun yolunu davam etdirordi, amma Foutllagil nosillikco piano çalan yox, yaxud da lap ela bəlo bir vaziyyoto gəlib çıxdığını bilmirdi, çünki pulu gotirib verirdi Firuzoya, evin xercləri ilo do Firuzo moşğul olurdu vo Firuzo da Foutllaya şikayet etmirdi ki, qazı qıratmısan, onsuz da Foutlla olindon gələni edirdi, yaşının bu çağında, kababxanaya gəlib-gedən övladı yaşında müştərilorin özü do neco müştərilorin! bir kefli olurdu, o birisi dalaşan olurdu, o birisi do, Allah bilir, hansı yuvanın qışqu olurdu... sifarişlə klarnet çalırdı — Foutlla bodboxt, bundan artıq nə etmali idi?

Pişik iy çəkən kimi, Eləkbər do düz üç dofə Foutllagilə gəlmişdi vo homin bəlanı almaq istəmişdi vo hor dofə gelondo da balabanın ovəzinə vero-cəyi mobləği bir qism artırmışdı, amma ala bilmomişdi. vo sonuncu dofə gəlondə, Foutlla gözlərini qıyıb: "- Eləkbər, - dedi.- bu evin qapısı homişə sonin üzüvo açıqdı. Ancaq bu mosolodon ötrü bir do bu evo golmo!"- vo ondan sonra, Foutllanın xasiyyotino bəlod olan Eləkbər, bir do balaban mosolosino girişmomişdi.

● ● ●

Bütün mohollo, Foutllanı tanıyanlarının hamısı, hotta Firuzo do bilirdi ki, klarnet Foutlla üçün hor şeydir, Foutllanın on yaxın sirdaşıdır, Foutllanın üreyinin dəzikləridir, üreyinin monasız olmayı hollo do, tamış-bilış do, Firuzo do düz fikirləşirdilor, hoqoqətən do bəlo idi, amma Foutllanın üreyinin çox dərinlərindo bir nöqtə var idi, o nöqtəyə qodor bəlo idi, o nöqtədon sonra isə başqa bir hissə var idi vo dünyada hey kimin, hotta Firuzonin do bilmoyi var idi ki, o nöqtədon sonra Foutlla üçün klarnet boş şey idi (!), çünki o nöqtədon sonra təbiotin sosi Mister Blyumentallın mənzilindo hoyat, neco vardısa, elə da davam edirdi, payız da eləco ötdü, qış da eləco ötdü, yaz da indi eləco ötürdü... sonra yay gələcəkdi, yazdan sonra yeno payız gələcəkdi, sonra qış, sonra yeno yaz... vo hoyat da o dəz, bəzən, şüşə göydələnlorin arasında, mister Blyumentallın tozun yeri dəyişməyon mənzilində beləco davam edəcəkdi...

Missis Blyumentall pudeli homişə-ki kimi gəzdirirdi, çimizdirirdi, qırxdırırdı.

Mister Blyumentall işdən gələndən sonra, homişəki kimi, yüngülco bir şam eloyib kolleksiyası ilo məşqul olurdu vo o dəm onun üçün o kolleksiyadan savayı dünyada hey no yox idi.

Miss Conson eləco fasilosız yeyə-yeyə motbəxdə nəso bişirib-düşürdü, yuyub-yığışdırırdı, çox zaman monzildə tək olduğu üçün, eləco yəyə-yeyə do otaqları gəzirdi, nəso bir iş görmək istəyirdi, amma hor şey öz yerində olurdu, hor şey neco səliqəliydisə, eləco do səliqəli qalırdı, çünki bu mənzildə hey kim hey nəyo toxunmurdu, toxunanda da hor şey öz ovvəlki yerinə qayıdırdı vo miss Conson görmək üçün bir iş tapmırdı vo o dəm yemək ehtiyacı vo yeməyin özü olmasaydı, hayat miss Conson üçün çox darxdırıcı və monasız keçərdi.

Vo beləco ötən günlərdən birində — bir yağışlı yaz günü, günün gonorda çağı, mister Blyumentallın mənzilində dünyada (bu halda, bu dünyada!) mənli görünməmiş bir hadisə baş verdi.

Hemin yağışlı yaz günü miss Conson mənzildə yeno tək idi, yeno yəyə-yeyə otaqları gəzib özünə bir iş axtarırdı vo birdən qorbə bir səs eşitdi: bu musiqi idi, amma nəso çox qorbə...

anlaşılmaz...

qıvrımında çox yanıqlı...

ho... ho, çox... çox yanıqlı bir musiqi idi vo kolleksiya olan otaqlar torəfdən gəlirdi.

Miss Conson ovvəlco elo bildi ki, bu sos televizyodan, ya radiodan gəlir, amma mister Blyumentall, fikrini dəgitmasın deyə, o otaqlarda radio, televizor qoymağa icazə vermirdi vo miss Conson teəccüb içində kolleksiya otaqlarına torəf yaxınlaşdı.

Tamam aydın idi ki, sos, bax, bu otaqdan gəlir.

Miss Conson otağın qapısını açdı vo bu zonci qadının onsuz da böyük olan qara gözləri bir anın içində bərəlib az qaldı hədəqəsindon çıxsın.

Mister Blyumentallın kolleksiyasından fleytaya bənzər bir musiqi aləti öz yerindon qalxıb, pencoronin qabağında, elə bil ki, görünməz bir tellə tavandan asılmış kimi dayanmışdı vo elə bil ki, sanki, pencoredon o yaz yağışına baxa-baxa öz-özünə homın...

anlaşılmaz...

yanıqlı...

çox yanıqlı...

musiqini çalırdı vo o melodiyaya uyğun olaraq da yavaş-yavaş tərpənirdi.

Udmaq istədiyi nəvbəti tikə miss Consonun boğazında qalmışdı vo gözünün qabağındakı bu adğılmışcı görüntü elə müdhiş bir hiss yaratdı ki, bodboxt qadının başındakı qıvrım qara tükler biz-biz durdu.

Miss Conson üreyi elə şiddətlə vururdu ki, elə bil, indico, bu qadının hor biri yeko un torbasına oxşayan döşlərinin arasından sıyrılıb çölə çıxacaqdı.

O fleytaya bənzər musiqi aləti iso o anlaşılmaz musiqini eleco pencoronin qarşısında öz-özünə çalırdı vo o melodiya anlaşılmaz idi, düzdür, amma çox yanıqlı idi vo o musiqi alotindon gələn o yanğı, o qüssə, kodor missis Consonun gəyniə sinəsinə doldu vo on dahşətdisi bu

(Əvvəli 24-cü səh.)

ELÇİN

"SARI GƏLİN"

İl - 923.
Camadüll-əvval - 6.
Təbriz.
Usta Məhəmməd ibn Yusif ibn Mütəllib.

Bu — balabanı Təbrizdo yaratmış ustanın adı ve hicri təqvimlə yarınna tarxi idi ki, elo homin muzey işçilorinin hesablamasına göro, milad ilə 1516-cı il iyun ayının 30-u eləyirdi.

Sovet vaxtı indiki kimi deyildi, muzeylorin pulu çox idi vo o zamanlar, amma ela bilmirəm ki, nə qədər xərclənərdi, icazə vərdi ki, gelib şəkilini çəksinlər, hara istəyirlər göndərsinlər, no istəyirlər yazsınlar, amma o sədəfli balabanın özü eleco bu bufetin yuxarı qatında qaldı vo mötəbərləri da da artıq.

Foutllagilin evindon dörd qapı aşağıda Eləkbərgilin evi idi, Eləkbər müsəgər idi vo qabaqlar Bakının Basin Kəşfiyyatında, 11 nömrəli tramvayın dayanacağının yanında balaca bir müsqorxanasi da vardı, sonralar küçəni genişləndirəndə o müsqorxanani da dağıdılar vo o vaxtdan da Eləkbər ailəsini mis qabları satmaqla dolandırırdı, amma ela ki, Sovet İttifaqı dağıldı, qərbə bir ohvalat baş verdi: Eləkbərin zirzəmisindoki mis qazanlar, sinilər, samovarlar və başqa üstünü toz basmış mis əşyalar matah oldu, şıroya ən gələn kimi, ovvəlco xarıcilər, sonra da hindən-binə peyda olmuş Bakı dəllalları Eləkbərin o mis qablarını böyük pullarla almağa başladılar və mis qabları qurtarandan sonra, Eləkbərin özü dəllala çevrildi vo müsgər Eləkbər gözgərləri varlanıb mohollonin yaşı yaşayan adamlarından biri oldu, hotta özünə bir "Mersedes" da aldı, düzdü ki, "Mersedes" 1986-cı ilin buraxlışı idi, amma hor halda "Mersedes" idi.

● ● ●

- Foutlla, qurban olum sono, başuva dönüm, Foutlla, satma balabanı, Foutlla, bilirəm, mono göro satırsan o balabanı, amma satma, Foutlla, bir qolet idi, eləcəm, şeytan azdırdı monı, yarpaq söhbəti, sono layiq söhbət deyildi, başuva dönüm, satma o balabanı, hor gün danxacaqsan o balabançın, Foutlla...

Vo Firuzo no elah eləda, yalvardı, ağladı, amma Foutlla fikrindən dönməro bilmədi.

● ● ●

Hor şey çox sadə oldu: Foutlla Eləkbəri çağırdı vo sədəfli balabanı 1750 ABŞ dollarına Eləkbərə satdı vo Eləkbər do o balabanı 2250 ABŞ dollarına müştərisi Martinius Asbyornesen (bu adamın adını Eləkbər hey cürə yandında saxlayıa bilmirdi, ona göro do bu baloca, dazbaş, yekəqaraqın adamın adını kağıza yazırdı vo onunla danışanda gözuzu kağıza baxardı) satdı vo Martinius Asbyornesen o sədəfli balabanı 7000 ABŞ dollarına Nyu-Yorkda yaşayan müştərisino satdı vo nohayət, sədəfli balaban mister İsaak Blyumentallın mizinin üstünə gəldi çıxdı.

Mister Blyumentallın gözəlliyino aşiq oldu, onu çox diqqətlə nəzərdən keçirdi, yoxladı, molumat kitablarından Məhəmməd ibn Yusif ibn Mütəllibin orta əsrlərdə Şərqdə nəfəsli musiqi alətləri üstündəki, Avropada skripka ustası Stradivariyo barabər bir sənətkar olduğunu öyrəndi vo o balabanı 6650 dollara alıb kolleksiyasının Şərq musiqi alətləri bölməsino qoydu.

Onda Nyu-Yorkda payızın ovvəlləri idi...

● ● ●

Payız ötdü, Nyu-Yorkda soyuq bir qış keçdi, sonra yaz goldi, amma Nyu-Yorkun daş, beton, şüşə göydələnlori o payızın da, o payızı ovez eden qışın da, təzə gelon yazın da fərqinda deyildi.

Mister Blyumentallın mənzilindo hoyat, neco vardısa, elə da davam edirdi, payız da eləco ötdü, qış da eləco ötdü, yaz da indi eləco ötürdü... sonra yay gələcəkdi, yazdan sonra yeno payız gələcəkdi, sonra qış, sonra yeno yaz... vo hoyat da o dəz, bəzən, şüşə göydələnlorin arasında, mister Blyumentallın tozun yeri dəyişməyon mənzilində beləco davam edəcəkdi...

Missis Blyumentall pudeli homişə-ki kimi gəzdirirdi, çimizdirirdi, qırxdırırdı.

Mister Blyumentall işdən gələndən sonra, homişəki kimi, yüngülco bir şam eloyib kolleksiyası ilo məşqul olurdu vo o dəm onun üçün o kolleksiyadan savayı dünyada hey no yox idi.

Miss Conson eləco fasilosız yeyə-yeyə motbəxdə nəso bişirib-düşürdü, yuyub-yığışdırırdı, çox zaman monzildə tək olduğu üçün, eləco yəyə-yeyə do otaqları gəzirdi, nəso bir iş görmək istəyirdi, amma hor şey öz yerində olurdu, hor şey neco səliqəliydisə, eləco do səliqəli qalırdı, çünki bu mənzildə hey kim hey nəyo toxunmurdu, toxunanda da hor şey öz ovvəlki yerinə qayıdırdı vo miss Conson görmək üçün bir iş tapmırdı vo o dəm yemək ehtiyacı vo yeməyin özü olmasaydı, hayat miss Conson üçün çox darxdırıcı vo monasız keçərdi.

Vo beləco ötən günlərdən birində — bir yağışlı yaz günü, günün gonorda çağı, mister Blyumentallın mənzilində dünyada (bu halda, bu dünyada!) mənli görünməmiş bir hadisə baş verdi.

Hemin yağışlı yaz günü miss Conson mənzildə yeno tək idi, yeno yəyə-yeyə otaqları gəzib özünə bir iş axtarırdı vo birdən qorbə bir səs eşitdi: bu musiqi idi, amma nəso çox qorbə...

anlaşılmaz...

qıvrımında çox yanıqlı...

ho... ho, çox... çox yanıqlı bir musiqi idi vo kolleksiya olan otaqlar torəfdən gəlirdi.

Miss Conson ovvəlco elo bildi ki, bu sos televizyodan, ya radiodan gəlir, amma mister Blyumentall, fikrini dəgitmasın deyə, o otaqlarda radio, televizor qoymağa icazə vermirdi vo miss Conson teəccüb içində kolleksiya otaqlarına torəf yaxınlaşdı.

Tamam aydın idi ki, sos, bax, bu otaqdan gəlir.

Miss Conson otağın qapısını açdı vo bu zonci qadının onsuz da böyük olan qara gözləri bir anın içində bərəlib az qaldı hədəqəsindon çıxsın.

Mister Blyumentallın kolleksiyasından fleytaya bənzər bir musiqi aləti öz yerindon qalxıb, pencoronin qabağında, elə bil ki, görünməz bir tellə tavandan asılmış kimi dayanmışdı vo elə bil ki, sanki, pencoredon o yaz yağışına baxa-baxa öz-özünə homın...

anlaşılmaz...

yanıqlı...

çox yanıqlı...

musiqini çalırdı vo o melodiyaya uyğun olaraq da yavaş-yavaş tərpənirdi.

Udmaq istədiyi nəvbəti tikə miss Consonun boğazında qalmışdı vo gözünün qabağındakı bu adğılmışcı görüntü elə müdhiş bir hiss yaratdı ki, bodboxt qadının başındakı qıvrım qara tükler biz-biz durdu.

Miss Conson üreyi elə şiddətlə vururdu ki, elə bil, indico, bu qadının hor biri yeko un torbasına oxşayan döşlərinin arasından sıyrılıb çölə çıxacaqdı.

O fleytaya bənzər musiqi aləti iso o anlaşılmaz musiqini eleco pencoronin qarşısında öz-özünə çalırdı vo o melodiya anlaşılmaz idi, düzdür, amma çox yanıqlı idi vo o musiqi alotindon gələn o yanğı, o qüssə, kodor missis Consonun gəyniə sinəsinə doldu vo on dahşətdisi bu

İl - 923.
Camadüll-əvval - 6.
Təbriz.
Usta Məhəmməd ibn Yusif ibn Mütəllib.

Bu — balabanı Təbrizdo yaratmış ustanın adı ve hicri təqvimlə yarınna tarxi idi ki, elo homin muzey işçilorinin hesablamasına göro, milad ilə 1516-cı il iyun ayının 30-u eləyirdi.

Sovet vaxtı indiki kimi deyildi, muzeylorin pulu çox idi vo o zamanlar, amma ela bilmirəm ki, nə qədər xərclənərdi, icazə vərdi ki, gelib şəkilini çəksinlər, hara istəyirlər göndərsinlər, no istəyirlər yazsınlar, amma o sədəfli balabanın özü eleco bu bufetin yuxarı qatında qaldı vo mötəbərləri da da artıq.

Foutllagilin evindon dörd qapı aşağıda Eləkbərgilin evi idi, Eləkbər müsgər idi vo qabaqlar Bakının Basin Kəşfiyyatında, 11 nömrəli tramvayın dayanacağının yanında balaca bir müsqorxanasi da vardı, sonralar küçəni genişləndirəndə o müsqorxanani da dağıdılar vo o vaxtdan da Eləkbər ailəsini mis qabları satmaqla dolandırırdı, amma ela ki, Sovet İttifaqı dağıldı, qərbə bir ohvalat baş verdi: Eləkbərin zirzəmisindoki mis qazanlar, sinilər, samovarlar və başqa üstünü toz basmış mis əşyalar matah oldu, şıroya ən gələn kimi, ovvəlco xarıcilər, sonra da hindən-binə peyda olmuş Bakı dəllalları Eləkbərin o mis qablarını böyük pullarla almağa başladılar və mis qabları qurtarandan sonra, Eləkbərin özü dəllala çevrildi vo müsgər Eləkbər gözgərləri varlanıb mohollonin yaşı yaşayan adamlarından biri oldu, hotta özünə bir "Mersedes" da aldı, düzdü ki, "Mersedes" 1986-cı ilin buraxlışı idi, amma hor halda "Mersedes" idi.

Pişik iy çəkən kimi, Eləkbər do düz üç dofə Foutllagilə gəlmişdi vo homin bəlanı almaq istəmişdi vo hor dofə gelondo da balabanın ovəzinə vero-cəyi mobləği bir qism artırmışdı, amma ala bilmomişdi. vo sonuncu dofə gəlondə, Foutlla gözlərini qıyıb: "- Eləkbər, - dedi.- bu evin qapısı homişə sonin üzüvo açıqdı. Ancaq bu mosolodon ötrü bir do bu evo golmo!"- vo ondan sonra, Foutllanın xasiyyotino bəlod olan Eləkbər, bir do balaban mosolosino girişmomişdi.

● ● ●

Bütün mohollo, Foutllanı tanıyanlarının hamısı, hotta Firuzo do bilirdi ki, klarnet Foutlla üçün hor şeydir, Foutllanın on yaxın sirdaşıdır, Foutllanın üreyinin dəzikləridir, üreyinin monasız olmayı hollo do, tamış-bilış do, Firuzo do düz fikirləşirdilor, hoqoqətən do bəlo idi, amma Foutllanın üreyinin çox dərinlərindo bir nöqtə var idi, o nöqtəyə qodor bəlo idi, o nöqtədon sonra isə başqa bir hissə var idi vo dünyada hey kimin, hotta Firuzonin do bilmoyi var idi ki, o nöqtədon sonra Foutlla üçün klarnet boş şey idi (!), çünki o nöqtədon sonra təbiotin sosi

(Əvvəli 24-cü səh.)